LLUIS MILLÀ

LA VERGE DE BELLMUNT

DRAMA EN TRES ACTES EN VERS I EN PROSA

BARCELONA
LLIBRERIA MILLA. — SAN PAU 21
1928

La Verge de Bellmunt

LA
Verge de Bellmunt

Drama en tres actes

original de

LLUIS MILLÀ

Estrenat amb grandiós èxit, la vetlla del 30 de Juny de 1928 en el teatre «Orfeó Bellmunt» Sant Pere de Torelló.

TALLERS GRAFICS
VILA, ALEU & DOMINGO
Calàbria, 89 - Telèf. 30614
BARCELONA

DEDICATORIA

Al Orfeó de Bellmuut

Sant PERE de TORELLO

Vareig prometer que, per la inauguració del nou Teatre, escriuria un DRAMA glosant la llegenda de la VERGE de BELMUNT; es aquest que vos presento junt amb la dedicatòria filla de la distinció que de mi haveu fet en vostre xamós poble.

Resta agraït

L'AUTOR.

Maig de 1928.

PERSONATGES

El Poeta	Sr. Jaume Solà
Floresta	Srta. Encarna Coscolla
Mal-Agre	Sr. Josep Forn
Jordi	Toribio Puig
Moreu	Joan Casas
Horaci	Pere Casas
Claudi	Severí Jordana
Broll	Isidre Vaque
Japot	Sebastià Rierola
El Pastor	Lluís Rierola

Soldats

Epoca: Segle XIII

Lloc de acció: *Primer* i *tercer acte,* en les muntayes de Sant Pere de Torelló.
Acte segon, en el Castell de Milany.

PREFACI

Per davant del teló surt el POETA

Selecte auditori que amb gran gentilesa
em dónes la mostra de ta bondadesa
acudint solícit a escoltar tot d'una
la veu del POETA de pobre fortuna:
abans de descórrer, com és necessari,
tupida cortina, la del escenari,
precisa que't diguen amb curtes paraules
lo que vas a veurer damunt de les taules.
De allà el segle XIII surt una rondalla
que de vells a joves encara devalla.
En ella se hi canta rosari de penes,
de uns presos que sent-ne lligats amb cadenes
molt grosses, la Verge per ells invocada,
del tot va lliurar-los, com sempre apiadada,
fent que els homes d'armes, els que'ls perseguien
de nou al trobar-los, ja ni els coneixien.
D'aquesta llegenda, per fer-la més viva,
meitat de certesa, meitat inventiva,
ha fet el POETA una obra en conjunt,
posant-li per títol "Verge del Bellmunt".

Anem al Santuari, qu'és a bona alçada,
marcant les belleses de la caminada.
Sortint de *Sant Pere,* seguim camí dret
que pas a pas porta vers al *Padronet.*
Seguint de la serra la hermosa carena,
deixant endarrerera l'hostal que's nomena
de Mal govern, prompte, sens anar depressa,

trobem entre boixos la *Font Vidranessa,*
mes no hi beguis gota si no amb reposada
que eixa aigua amb cansanci dóna sotragada.
A la curta estona de haver-la deixat,
el pas ens detura *Codol foradat*:
roca devallada, pedra gegantina,
que el cas de sa història ningú bé hi atina.
Seguint trepitjant-ne pedruscall i brossa,
s'arriba ben prompte a la alzina grossa
ben bé centenària i amb força arrelada,
que de ses companyes se troba isolada.
Seiem-hi una estona, que vé la més forta
pujada grenyosa, que a la ermita porta.
Guanyat ja el collet de Passafarina,
camí de pujada s'aplana i se afina.
Pujant hi tot d'una, amb segura planta,
ja som a l'ermita de la Verge santa.
Ja hi som. Ans de entrar-hi, si extenen la vista
i boires no ho tapen, hi farem conquista
de hermós panorama, puix hi som d'alçada,
a mil dos cents metres de la mar picada.
Se ovira amb certesa de Ayats la cinglera,
de les Guilleries, Puigsacalm, Cabrera,
Castell de Milany que se aixeca altiu,
Vidrà, Pedreforca, Puigmal, Montesquiu,
Llussanés, Bertí, Monseny, Collsuspina,
i allà lluny, la cresta també se endevina
del gran Pireneu d'eterna blancô
ja des del Cadí fins al Canigó.

Puix ja som al Santuari
de la Verge de Bellmunt,
de sa bellesa en eix punt
el POETA ha fet glosari.

Ell, seguint tota la trena
de la tradicional fama
ha compost avui aquest drama
que amb goig vos vé a fer-ne ofrena.
Si l'obra resulta pobra,
culpes ell ne té sobrades:
la Verge de les *Alades*
vulga protegir-li l'obra.
Dir-te res més de aqueix pas,
la meva pensa no atina,
va a descorre's la cortina,
i tu, públic, jutjaràs.

(Saluda i se'n va.)

ACTE PRIMER

L'hostal del mal govern

Planta baixa de l'hostal. Al fons porta que dóna al bosc. A a dreta lateral darrer terme, tram d'escala que condueix a es habitacions superiors. En primer terme, porta. A l'es-uerra una altra porta, com de seller. Taula, escambells, ar-mariot amb gerres, i altres detalls propis del lloc. Tot plegat de mala faisó i descuidat.

ESCENA PRIMERA

BROLL *i* JAPOT, *que són homes de mal aspecte, jugant a daus en la taula de la dreta.* MAL-AGRE l'hosteler, *se'ls guaita de cúa d'ull dessitjós d'atarsar-s'hi.*

BROLL. Tira.
JAPOT. Set.
BROLL. Deu. (*Fent jugada cada cop que li pertany*).
JAPOT. Dotze. Jo guanyo.
BROLL. Tens més sort que un aforcat.
JAPOT. Aixís et vegi jo a tu de l'alzina grossa, i no't despengin fins que jo avisi.
BROLL. Je, je. Si que faria goig. (Que no s'atança?)
JAPOT. (No pas encara. I de ganes se'n mort). Tornem-hi, Broll?
BROLL. Tornem-hi, Japot.
MAL. A quants aneu?
JAPOT. A qui primer fa dotze.
MAL.. M'hi voleu deixar ser-hi?
BROLL. Prou, home, prou. (Ja li tenim).

(MAL-AGRE *va al armariot i de una gerra beu un trago*).

JAPOT. (Quan te faci l'ullet... ja saps).

BROLL. (No soc pas tonto).
(*Mostrant-li uns daus carregats*)
(Aquests mai fallen).

JAPOT. Que no veniu, hostaler?

MAL. Espereu que remulli el bec.
(*Després de beurer i aixugant-se el morro amb el dors de la mà*).
Es per agafar coratge, maleït sia.

JAPOT. Què ens hi juguem?

MAL. Jo jugo el gasto que porteu fet.

JAPOT. Dels dos a la vegada?

MAL. No: un després d'altre.

JAPOT. No m'atrepareu pas, que al que perdés li carregarieu tot el feix.

MAL. Sou molt mal pensat, minyó!

JAPOT. Es l'experiència del rodamón. Si no sou covard, vos jugo el gasto dels dos. Després amb el company ja'ns ho farem qui paga.

MAL. Jo covard! Si em jugaria el Sol abans de sortir, mala negada!

JAPOT. Doncs, apa.

MAL. Apa. Ja està dit.

(JAPOT *va per tirar, i ell el detura*).

Ei, jo dec tirar primerament, que soc l'amo de casa.

BROLL. Es just.

JAPOT. Tireu.

MAL. Remeno, tiro... I faig quatre.

JAPOT. Ara jo. Cinc.

MAL. Dos. Si que van baixos, maleit sia.

JAPOT. Nou. Ja fan pujada.

MAL. Dos. No pas per mi, aixís reventi.

BROLL. Sentiu? Algú s'apropa al hostal.

(MAL-AGRE *es gira vers la porta per escoltar, i* BROLL *canvia els daus, puix* JAPOT *li ha fet la senya convinguda*).

MAL. No es pas ningú.

BROLL. Doncs m'ho semblava

JAPOT. Apa, que fem? Tiro?

MAL. Tireu d'un cop. Mala reira.

JAPOT. Dotze.

MAL. Dotze!

BROLL. Mireu: dos sisos.

JAPOT. He guanyat amb bona llei.

MAL. Mal profit vos fassi tot lo que haveu menjat.

JAPOT. Home, gràcies.

MAL. Aquesta mala sort meva...

JAPOT. Voleu revenja?

MAL. No pas amb tu, que deus ésser enlletat per bruixes, segons la sort amb que veig que jugues sempre.

JAPOT. Ca! Va a tongades!

BROLL. Jugueu amb mi, si voleu.

MAL. Si que vui, per a fer la pau. Però a un sol cop de daus, i fort. Maleit sia.

BROLL. Posem-hi... vint diners de plata?

MAL. Trenta. Que són els que Judes va vendre a Jesús.

BROLL. Sien trenta.

MAL. Però els vui veurer damunt la taula.

BROLL. No vos fieu d'un home honrat?

MAL. Honrat! No sé que és! No'm fio de ningú jo.

BROLL. (*Mostrant-li una bossa*).
Mireu: aquí estan. I els vostres?

MAL.... Tinc crèdit jo, que só l'amo del hostal.

BROLL. No vos els nego.

(*Oferint-li els daus que ja ha canviat*).

Tireu, que vos pertoca com amo de casa.

MAL. No. Que tinc mala estrugància.

BROLL. Com volgueu.

(*Comprengues bé cada volta que entre* JAPO' *i* BROLL *fan canvi de daus*).

Dotze.

MAL. Ei! No val.

BROLL. Com que no!

MAL. No. Perque no he dit encara, *tireu.*

BROLL. Però és que...

MAL. Es paraula de consuetut. I ara me repensat i vu tirar primer.

BROLL. Però...

JAPOT Deixa'l que tiri, que ell té raó d'amo de casa.

BROLL. Està bé. Tireu.

MAL. Onze. Jo guanyo.

BROLL. No sentiu passos, ara?

(*Altre canvi de daus*).

MAL. No sento res. Apa, tira: no fassis el ronsa, que el pols te tremola, covart.

BROLL. Tiro i faig dotze.

MAL. Mal llamp t'escaldi! Mala ventada se t'emporti sin gles avall, fins que el cos resti destrossat en el pe druscall del riu Ges. Gola de llop me dragui l'ànima

ESCENA II

Dits i FLORESTA *amb una gerra grossa, baixant pe l'escala.*

FLOR. Jesús Déu meu! Quanta blasfèmia! No ho diguei això.

MAL. Que no ho digui Mal haja el dia que vàreig néixer

FLOR. Qu'en treieu de mal parlar d'aqueix modo!

MAL. Que'n trec! M'esbravo, maleit sia!

FLOR. Verge Santa!

MAL. Mira mossota: prous deus i santes vull que s'anome nin aquí a casa. Porten mala sort.

FLOR. Calleu, calleu!

MAL. Tu ets la que tens de clourer la boca que...

FLOR. Ja ho faig, ja. (Verge divina!).
MAL. I on vas ara?
FLOR. A cercar aigua a la Font de la Redortra. No trigaré pas molta estona.
MAL. Triga'l que vulguis, que poc m'importa de tota tu.
FLOR. (Bé prou que ho veig).
MAL. Apa, que esperes!
FLOR. Vaig, vaig. (Quina raó tenen en dir-ne hostal del mal gobern d'aquesta casa!)

(*Se'n va pel fons*).

JAPOT Es xamosa la minyona! Veritat, Broll?
BRLL. Força que ho és i li trobo.
JAPOT. Es filla vostre?
MAL. No ho és, ni ganes.
JAPOT. Com és doncs que aquí la teniu!
MAL. La vareig recullir de molt criatura, i aquí se anat espigant com una mala cosa, puix m'ha sortit creienta de sants y verges, maleit sia.
JAPOT Es ben plantada!
BROLL. Es molt formosa!
JAPOT. Pell morena i fina.
BROLL. Ulls negres com mores.
MAL. Vos la jugo als daus, ja que veig que tan us agrada.
BROLL. Com dieu?
MAL. Que jo en soc l'amo i vos jugo la clau de la seva cambra.
BROLL. Contra què?
MAL. Contra els trenta diners que m'haveu guanyat.
BROLL. Va.

(*Soroll de picarols que s'apropen*).

MAL. Picarols! Ara sí que és veritat que algún s'apropa a l'hostal.
BROLL. Qui pot ser?
JAPOT. (Estem alerta).
MAL. Aviat ho sabrem.

(Va a la porta del fons).

Marxants són.

BROLL. Marxants?

MAL. I amb bon bagatge segons es veu, que els matxos que menen són de molt bona planta y van ben arriats.

BROLL. (Veiam si farem sort, Japot).

JAPOT. (El diable ens ajudi, Broll).

ESCENA III

Dits MOREU *i* JORDI, *joves marxants ben abillats.*

MORE. Déu guardi a la gent de bé.

JORD. La gent cristiana.

BROLL. (Són creients).

JAPOT. (Fan cara de acaudalats).

MAL. Entreu, entreu si voleu beurer.

JORD. Més que això voldríem. Cerquem hostatge.

MAL. Aquí és hostal de crèdit.

JAPOT .(I de mal gobern).

JORD. Sopar i dormir ens és menester.

MORE. Sobre tot, bona vianda i que no escasseixi.

MAL. Aquí hi trobareu de tot i am bon sevici. Aquests hostes ho poden dir-ho. Veritat, minyons, que no dic mentida?

JAPOT. Ni d'una engruna.

BROLL. Aquí es viu a tot regalo.

JORD. Portem llarga caminada i ens convé pendrer repòs, que els matxos venen molt carregats i pobres bèsties també són de plànyer.

MAL. Es clar que sí.

MORE. Tothom que treballa necessita descans.

JAPOT. Això és lo que jo dic sempre.

BROLL. I jo ho aprobo. (Seguim-los'hi la beta).

MAL. Sou marxants, segons sembla.

JORD. Ho som. Anem al mercat de Vich portant-hi bona partida de teles i joiells.

BROLL. (Escoltes, Jepot?).

JEPOT. (No'n perdo paraula.)

MAL. Veniu de molt lluny?

JORD. Venim de l'Aubernia.

MORE. Som de la Vall Canera.

MAL. I haveu fet bona sort pe'ls punts que heu tocat fins ara?

JORD.... Molta. La Mare de Déu ens acompanya.

MAL. Voleu dir!...

JORD. Vaia. No endebades portem els seus escolaris.
(Els mostren).

MAL. (Quina taleia). Si voleu aconduir els matxos vosaltres mateixos, aquí al costat veureu l'estable.
(Signant-los-hi la part esquerra per la porta del fons).
Millor que jo podeu arrenjar-los, que'en sabeu el seu menatge. La menjadora està ben proveida.

JORD. Si que ho farem ans de tot.

MORE. Fem-ho. Entre tant prepareu taula amb bons talls i bon mosto.

MAL. Res vos mancarà.
(MOREU *i* JORDI *se'n van pel fons esquerra*).

ESCENA IV

JAPOT, BROLL *i* MAL-AGRE

BROLL. Són rics.

MAL. Gent de moneda.

JAPOT. De la que'n podeu treurer molt partit, vos.

MAL. Ba! Sopar i dormir, poc gasto implica.

JAPOT. Perque vos no'n voleu més.

MAL. Cobrar-los doble? Prou i massa que estan fets a córrer hostals i saben quan val l'estada. Ja ho saben, ja.

BROLL. Saben com aquí han entrat, però no com se'n surt.
MAL. Que voleu dir?
BROLL. Que si sou de mal entendrer!
JAPOT. Volem dir, sabeu? Que la sort no passa sempre que' demana, i que quan se presenta, tonto és qui no l veu.
BROLL. O que veient-la no se'n aprofita.
JAPOT. I per cert que vos no'n teniu gaire de sort.
MAL. Gens ni gota. Maleit sia.
JAPOT. Raó de més per que ara que la teniu arrant de vc luntat...
BROLL. Que no més cal allargar la mà amb valentia...
MAL. Valent ho soc més que ningú que's presenti.
JAPOT. I doncs, home...
BROLL. No ho enteneu encara?...
MAL. Voleu dir matar-los als marxants!
BROLL. Tant com matar-los...
JAPOT. No cal tanta feina.
BROLL. Que la fassi un altre sense compromís per la nostr part, la feina.
MAL. Però ¿com?
BROLL. Com? Delatant-los al senyor feudal del Castell d Milany. Ell, com ferm albigense que és, els tancar en ses presons i no se'n cantarà mai més gall ni ga llina d'aqueix cas.
MAL. De que'ls podem delatar?
BROLL. De que són propagandistes de la religió a tal extrer de que porten relíquies i escapolaris de sants.
MAL. Bona pensada.
JAPOT. I és clar que ho és.
BROLL. I sense embrutar-nos les mans per res.
JAPOT. Poca feina i ben pagada.
MAL. Si que ho podem fer-ho.
BROLL. Però, ei, a partir de matxos i bagatge. De tot n farem tres parts.
JAPOT. Parts iguals.
MAL. Hi estic conforme. Qui va a fer la delació?
BROLL. Jo mateix, si voleu.
JAPOT. El Castell de Milany és molt lluny d'aquí. Tindren

de fer per manera d'entretenir-los als marxants per donar-te temps d'anar i venir.

BROLL. Faré un esforç per arribar-hi promptament: Bé prou que les sé les dresseres.

MAL. Pot molt ben ésser que no tingueu de fer-hi tan llarga caminada, perque a l'entorn del Santuari de Bellmunt sempre hi ronden homes d'armes del senyor de Milany, per cassar-hi devots.

BROLL. Prou faré per trovar-los, doncs.

JAPOT. No te entretinguis, Broll. Corre tan com puguis.

BROLL. Com una llebre.

MAL. I bona sort. Maleit sia.

(BROLL *se'n va pel fons*).

JAPOT. A mi, fora convenient que no'm veigessin els marxants: no vos ho sembla?

MAL. Si que fora millor.

JAPOT. Per on puc sortir sens que ells sospitin?

MAL. Salteu al camp per la finestra d'aquesta habitació.

(*La de la dreta*).

JAPOT. Està bé. Quan ells surtin de l'estable, jo hi entraré per vigilar els matxos i el fato.

MAL. Sí: però molt de compte amb lo que's fa, minyó.

JAPOT. No tingueu temensa. No hem quedat que som tres a partir? No som pas lladres entre nosaltres.

MAL. Som gent honrada; mal llamp se'ns emporti.

JAPOT. La mà com a proba de que ho som.

(*Encaixant*).

MAL. Estrenyeu fort, que no desdic. Alerta. Venen.

JAPOT. Doncs que no'm vegin.

(*Se'n va per la porta indicada*).

MAL. Preparem-los la taula.

(*Del armariot, va traient pa moreno, gerra de vi, plats negrosos, cansalada, formatge i anous que col.loca en la taula de la dreta*).

ESCENA V

MAL-AGRE, MOREU *i* JORDI

JORD. Ja tenim els matxos ben arranjats.

MORE. Ara, nosaltres.

MAL. Aquí teniu per fer vida. Pa, vi, pernil, formatge.
JORD. Déu ens en do.
MORE. I que hi faré presa, que el camí m'ha obert una gana.
JORD. Tu sempre la tens oberta.
MORE. De bat a bat, no ho nego.
MAL. Apa, doncs, feu feina, minyó.
JORD. No cal que l'atieu, que bones dents te per fer-ne.
MORE. Això sí: la ferramenta no la envejo a ningú.

(*Mostrant les dents*).

No'm manca ni una sola pessa: mireu.
MAL. El diable em lliuri d'una dentallada vostra.
MORE. A mossegades amb el diable m'hi faria si se'm presentés.
MAL. Vaig a arrenjar-vos el dormitori.
MORE. Els llits són ben nets?
MAL. Sempre ho han sigut aquí a casa.

(*Comença a pujar l'escala*).

MORE. I escolteu, perque en diuen *Hostal del mal gobern* de casa vostra?
MAL. Males volenses. Vaig pe'ls llits.

(*Desaparcix per l'escala*).

JORD. Sempre seràs el mateix, Moreu. Ves quina pregunta de fer-li a l'home!
MORE. Es que aqueix nom de *mal gobern* deu tenir algún significat que m'agradaria sapiguer-lo.
JORD. Hi ha noms que no volen pas dir res.
MORE. No ho crec pas així. Tots els noms tenen significància d'alguna cosa.
JORD. Saps com li diuen a l'hosteler?
MORE. No.
JORD. Mal-agre.
MORE. Ho veus si està bé? No'n fa pas cara d'altra cosa que de mal-agre.
JORD. Sempre seràs plaga, Moreu. Calla, calla i menja.
MORE. Ja ho faig encara que parli, que tinc boca per tot.

ESCENA VI

Dits i FLORESTA *pel fons amb la gerra plena d'aigua: la porta apoiada a la cintura.*

FLOR. (Vianants que han arribat
i aquí a casa fan posada!)
Déu hi sia.

JORD.-MOR. Déu te guardi.
(Guaita, Moreu, quina cara
més xamosa!)

MORE. (Bo, ja hi som.
Ben segú que pert la gana
contemplant-la embabiacat).

JORD. (Com la Verge morenada
de Montserrat!) Bona noia,
vols donar-me una sed d'aigua?

FLOR. Aigua demana el donzell
quan te vi damunt la taula!

JORD. Prou que'n tinc: més jo voldria
aigua per tu arreplegada.

MORE. Dona-li, noia, que és boig.
Ell beurà fins a ofegar-se,
I aixís d'aquest mosto, a mi
me'n tocarà millor tanda.
(*Fent el trago del vi que tenen*).
L'aigua a ningú se li nega.
(*Donant-li la gerra*).
Begui el donzell si li agrada.

JORD. Me plau que tu me la donguis.

FLOR. No per ésser meva, guanya
frescor i més gust de boca.

JORD. Com que no? Si és regalada.

FLOR. *Regalada* si que ho és,
perque no'n atmeto paga.
(*En* JORDI *beu a raig de gerra.*)

MORE. (Com s'esplica la minyona,
i en Jordi, com hi ha el plaga).

JORD. Mil mercès

FLOR. Per poca cosa
les prodigueu! A les clares
se veu bé que sou marmants,
i qui diu marxants, firaires
fets a recórrer per viles
parlant a tothom amb trassa.

JORD. Firaires som, no ho amago,
que fem llargues caminades:
més en lloc me som trovat
amb donzella tan galana
com ho ets tu, videta meva,
que amb una sola mirada
ja m'has traspassat el cor.

MORE. (En Jordi que la sap llarga!)

FLOR. Vol di el donzell que no's mofa
de mi?

JORD. Que dius? Jo mofar-me
de joia que me enamora
i se'm fica al fons de l'ànima!
No, hermosa entre les hermoses.
Soc formal en tots els actes
de la vida. Soc creient.
Mofa ni mentida atrapa
ningú del món als meus llabis.
La meva veu mai enganya.
Me dic Jordi. El meu company,
aqueix que veus que s'afarta
com un llop, se diu Moreu,
i ell de mentir me resguarda
en tot quan te puga dir-te
m'ha persona amb veu ben alta.

MORE. Si, noia, sí: quan en Jordi
del tot dóna una paraula,
ja hi pots pujar-hi de peus,
mai a la paraula manca.
Ell viu per l'amor, i jo...
Jo visc per la cansalada
i el trago llarg. Aneu fent,
que jo també faig a taula.

JORD. Callaràs!

ORE. —Home, si ets tu
qui m'ha fet obrir la gàbia
de la xerrameca!

ORD. —Sí...
Però ara, amic Moreu, calla.

ORE. Com un mut.

ORD. —Axís has de fer-ho.

ORE. No diré cap més paraula.

(*Continua menjant*)

LOR. Es de la broma, el company.

ORD. De la broma un xiquet massa.

(*Pausa curta*)

LOR. Veniu de lluny?

ORD. —De l'Aubèrnia.
Seguim aquesta comarca
de pobles i de masies,
contant demà fer arribada
al mercat de Vich, que diuen
qu'és molt bó pels firetaires.

LOR. Si que ho és per els que hi porten
gènero bó que's demana.

ORD. Pesses de seda, velluts,
guarniments d'or i de plata,
xapins de la pell més fina,
cintes de mil coloraines,
rosaris, creus, medallons,
anells, collars, arrecades...
De tot portem una mica
amb dos bons matxos de carga.

FLOR. Axís fareu bona fira.

ORD. Ja saps qui som. Digues ara
com te dius.

FLOR. —Me dic Floresta.

ORD. Floresta, et dius? Cosa extranya
Floresta no és pas cap nom
de Mare de Déu, ni santa!

FLOR. Prou que ho sé, i me dol el dir-ho:
mes de nom no'n tinc pas d'altre.

JORD. Com que no!

FLOR. —Tothom em dóna
aqueix nom en recordant-se
de que al *Codol foredat,*
que és una roca buidada
que vora el camí hi veureu,
no pas lluny d'aquesta casa,
un matí de primavera
hi vareig ésser trobada
per l'amo d'aquest hostal.
JORD. Així és que ell no te és pare!
FLOR. No ho és, no.
MORE. Ja deia jo...
I demano la paraula
per dir el que sento, que, aquell
borinot, aquell mal-agre
de noms i de fets, pogués
ésser pare d'aquest angel.
Veus, Jordi, com tots els noms
del que'l dû té similança?
JORD. Moreu!
MORE. —No'm renyis, que això
ha estat una cullarada
que no podia engolir
i ara amb un trago ja passa.
(*Beu*)
JORD. Te deixo estar per benèit.
De manera que als teus pares
no'ls has conegut?
FLOR. —Mai res
he sabut d'ells.
JORD. —I aquí passes
la vida fent d'escarràs?
FLOR. Que puc fer, si per desgràcia
no tinc ampar de ningú!
Aquí jo'm veig maltractada
a tota hora i tal extrem
que la mort desitjo amb ànsia
per acabar de un sol cop
el dolor de la meva ànima.
Aquí sols sento renecs,

i fins l'amo em 'té privada
de que anomeni a la Verge
de Bellmunt, que és la més santa,
i sent-ne de ella devota
ella és qui mes penes calma.

ESCENA VII

Dits i MAL-AGRE *per l'escala*

MAL. Com ho tinc de dir que aquí a casa no admeto sants, verges ni llatanies?

FLOR. Jo...

MAL. Què és aquesta conversa tan tirada amb els hostes?

JORD. No crec que sia cap mal res del que dèiem.

MAL. Per les meves idees potser sí. A casa soc l'amo i no permeto resos de cap mena.

MORE. Que sou heretge?

MAL. Só el que só sense tenir-ne de donar compte a ningú. Apa, tu, mossota, a dalt tens la feina, que aquí ja hi ets sobrera.

MORE. Com la pujada del Santuari per la partt de Vidrà?

MAL. Com lo que sia, que vos ja parleu massa, minyó. Que he dit, jo! A dalt com una reïra de bet.

JORD. Perquè la tracteu així a la pobre?

MAL. Per xò,, per pobre. Perquè si jo la mantinc, força és que faci la meva voluntat. Apa.

FLOR. Ja vaig, ja.

(FLORESTA *se'n va per l'escala*).

JORD. (Adéu, Floresta. Jo sabré deslliurar-te d'aquesta fera).

MAL. Maleït sia...

MORE. Quin genial teniu!

MAL. Tinc el que tinc.

MORE. (De bèstia el tens).

MAL. Mala negada!...

JORD. Féu molt mal, tractant a la Floresta amb tan mal cor.

MAL. Hola! Ja li sabeu el nom! Ja és veu que heu parlat llargament, estant jo a dalt preparant-vos els llits!

JORD. Si que hem parlat, però de cap cosa dolenta.
MAL. Sembla que us agrada la mossota, minyó.
JORD. Sí que m'agrada, no ho nego.
MAL. Voleu comprar--me-la?
JORD. Què us atreviu a dir!
MAL. Que vos la venc, si ens avenim i pagueu amb bona moneda.
JORD. Per veure-la lliure del vostre poder, la vida donaria.
MAL. Diners són els que vull. Des de petita que la mantinc. Pagueu-me el gasto que m'ha fet, i queda vostre. Què m'hi dieu?
JORD. Ni vull contestar-vos.
MAL. Vós mateix.

(*Va a l'armariot arrenjant vitualles.* JORDI *i* MOREU, *resten a la dreta conversant baix*).

ESCENA VIII

Dits, BROLL *pels fons. Tot seguit,* CLAUDI *i quatre soldats. Més tard,* FLORESTA.

BROLL. Ja és fet. Els he trobat molt abans d'arribar al collet de Passafarina.
MAL. Heu estat de sort.
BROLL. Ja'ls tenim aquí.
CLAU.... Ah, de l'hostal.
MAL. Passi avant la justícia.
JORD. Gent d'armes.
MORE. Què deuen cercar!
JORD. A algun fassinarós.
BROLL. (*A Claudi*) (Aquells dons són).
CLAU. Vosaltres sou els marxants que veneu imatges de sants i porteu escapolaris?
JORD. Marxants som, sí.
MORE. No'ns amaguem de ser-ho, que no fem cap mal.
CLAU. Això ja's depurarà quan sigueu portats a presència del senyor feudal del Castell de Milany.
JORD. Nosaltres!
CLAU. Sí.

RD. Per quina raó?

AU. De moment quedeu apresats.

RD. Això és indigne!

ORE. Això no pot ésser!

AU. Això és lo que pertany a gent que va pel món escampant idees de religió que no són les nostres.

RD. Idees sanes.

AU. No pas pel senyor feudal del Castell de Milany que és amo i senyor d'aquestes terres.

RD. Amo serà dels seus vassalls, mes no de nosaltres.

ORE. Nosaltres no ho som d'aquí.

AU. Però trepitxeu ses terres.

RD. La terra és de tothom, que el Creador no'n ha fet pas particions odioses.

AU. No és aquest lloc de polèmiques.

ORE. Com que no sabéu que contestar.

AU. Engrilloneu-los.

ORE. La raó de la força bruta.

AU. I si massa parlen, una mordassa.

ORE. Jesús ens valga!

RD. A la Santa Verge de Bellmunt demanarem ajuda.

AU. Dels sants refieu-vos.

ORE. Més que de vosaltres.

LAU. Prou paraules en va.

(*Cada dos soldats se fan càrrec de un presoner*)

RD. Malvats!

ORE. Mala niçaga!

LAU. He dit, prou!

ORE. Prou! Sí, prou que ho he sentit, que no som sords, a Déu gràcies.

RD. Amic Moreu, silenci. Déu vol posar a proba nostre ressistència.

LAU. (Sempre el nom de Déu als llabis! La fe els alenta).

(*Per l'escala, sense baixar*).

FLOR. (Oh, Verge! Què miro! Els han apresat! D'aquests vils homes ha sortit la delació.)

CLAU. Ja estan ben fermats de mans? Sí? Doncs en marxa vap al Castell de Milany.

(*Se'n van pel fons dreta*).

MAL. Nosaltres amb els matxos, cap al mercat de Vich.

(*Se'n van pel fons esquerra*).

FLOR. (*Baixant l'escala*). Jo, a la Verge de Bellmunt, perquè em digui que haig de fer per a salvar-los.

FI DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGON

El castell de Milany

Sala de pedra.Porta d'entrada al fons dreta. En primer terme, lateral dreta, porta. Altra porta a l'esquerra, ferrada i amb gros forrellat. En el mur del fons, finestral no pas gaire gran. Fanal penjant de un bras de ferro, vora la porta de entrada. A la dreta, taula tosca i escambells.

ESCENA PRIMERA

L'escena fosca. Pausa. Surten per la porta del fons dreta, CLAUDI *amb tres* HOMES *d'armes conduint presoners a* MOREU *i* JORDI. *Un dels homes porta un fanal amb el que encèn el del bras de ferro. Tot fet amb pausa.*

CLAU. Ja hi som a la fi.
MORE. Es clar que més o menys tard teníem d'arribar-hi.
CLAU. Gastes bon humor tu!
MORE. Que voleu que gasti si és l'únic que'm resta de tot lo que posseía!
CLAU. També l'acabaràs l'humor aquí, minyó.
MORE. Es que'n tinc planter.
CLAU. Massa llengua és lo que tens, que serà precís escapsar-te-la.
MORE. (Bo! Ja ha sortit la bèstia fera).
CLAU. Que murmures!
MORE. Jo! Si és que reso.
CLAU. Aquí no es resa.
MORE. Ni de pensament?
CLAU. Aquí no's pensa.
MORE. Tampoc! Doncs qu'es fa! Ballar sardanes? Força que'm plau, que'n só bon ballador i les trec totes.

CLAU. Ja veurem com les puntejes quan te vegis penjat d'u dels marlets del Castell.

MORE. Voleu dir que m'hi veuré?

CLAU. L'amo és que ha de dir-ho.

MORE. L'amo vostre?

CLAU. L'amo de tothom.

MORE. De tothom! No hi poseu un gra massa en això qu que dieu?

JORD. Moreu, no callaràs?

MORE. Si tu ho manes, prou, no bado boca. Però és que'n diverteix l'urc d'aquesta gent. No sembla sinó qu hi ha ningú més que ells al món: i el món és d tothom.

CLAU. De tothom! No'm fassis diure.

MORE. Vos també rieu? Doncs, quedem en paus.

ESCENA II

Dits i HORACI *pels fons*

HORA. Els senyors de Milany estan de cassera. Fins qu tornin i puguin ésser portats a sa presència, els pre soners seran tancats en aqueix calabós amb forte cadenes que'ls enfeixinen el cos com és de consuetu en aquestes presons.

MORE. Enfeixinats com del bosc la llenya?

HORA. Que dius tu!

MORE. Que ni que fóssim branques de boix.

CLAU. Aquest sempre parla massa.

HORA. Amordasseu-lo si persisteix.

MORE. (Serà precís fer-ne un nus a la llengua. Però si callo, revento).

CLAU. Au, cap a dintre.

JORD. La Verge no'ns deixi de sa mirada.

(CLAUDI *i els Soldats fan entrar als presoners per la porta de l'esquerra*).

HORA. Es admirable la resignació dels creients! Mal que's vegin al mateix peu del suplici no perden l'esperança de salvació. No defallegen mai. La mort per ells no és res més que una nova vida. Per tot troben consol. En canvi jo no se trobar-ne en lloc. L'únic goig que'm conforta és veurer penar als demés. Com si els sufriments dels altres mermessin els meus.

(*Cops d martell dins reblant ferro*).

Rebleu-los-hi bé els grillons. Rebleu-los forts que no s'escorrin.

(*Petita pausa*).

No sé perque aquests cops de martell em ressonen dins del pit! Que tinc avui! Mai com ara m'he trobat tan neguitós! Sembla com si talment esperés alguna nova que tingués de donar-me un canvi de vida.

ESCENA III

Dit i CLAUDI *amb els soldats*

CLAU. Ja estan.

HORA. Ben agrillonats?

CLAU. Com una serpent se'ls enrrosquen les cadenes per tot el cos. No hi ha temensa de que puguen lliurar-se dels ferros.

HORA. Les cadenes grosses?

CLAU. Si. La de 34 pams que pesa altres tantes lliures, al anomenat Jordi, i la de 24 de setze lliures, a en Moreu.

HORA. I perque la més lleugera a aquest que dius qu'es tan xarraire!

CLAU. Perque no és tan de témer com l'altre, que calla però és més ferm d'idees.

HORA. No estarà de més que l'interrogui, doncs.

CLAU. També ho crec axís, puix m'apar que de ses paraules se'n pot treure bona cosa.

HORA. Fes que's presenti.

(CLAUDI *va a cercar-lo, presentant-se tot seguit* JORDI *amb cadena de ferro que li volta tot el cos com ja s'ha dit abans*).

ESCENA IV.

Dits i JORDI

HORA. (*Després d'una pausa empleada en mirar-se'l de cap a peus*).

Quin és el teu nom?

JORD. Jordi, em dic.

HORA. I el teu company?

JORD. Moreu, s'anomena.

HORA. I veniu?...

JORD. De l'Aubernia.

HORA. I sou...

JORD. Marxants. Ja os ho hem dit al apresarnos.

HORA. I ho tonaràs a repetir sempre que'm plagui. Aquí soc jo qui pregunta i tu qui deus contestar amb humilitat.

JORD. Mai he deixat de tenir-ne.

HORA. Aixís tens de fer-ho, que estàs en nostre poder. Som nosaltres els que manem.

JORD. Maneu, per la forsa de les armes, no pas per llei humana.

HORA. Pel que sia. Com és que vos atreviu a recórrer el món venent imatges de sants i insignies de religió catòlica?

JORD. Perque fem un bé difundint les sanes doctrines de Jesús, el màrtir del Gólgota, que baixà a la terra terra per a redimir-nos de pecats.

HORA. Ets molt creient, tu!

ORD. Com no ser-ho, si Déu és el Creador de cels i terres? Son poderiu és immens.

IORA. Aquí més ho som nosaltres.

ORD. Blasfèmia!

IORA. Que dius, miserable!

ORD. Que Déu és infinit

IORA. Com s'atreveix la teva llengua a proferir tals paraules sapiguent que puc arrancar-te-la d'arrel!

ORD. La llengua si, més no pas el pensament, que el pensar és impalpable i no'n podeu fer-ne presa.

IORA. (Per tot té paraules aclapadores. Veiam de fer-lo nostre). I díguem: si el senyor de Milany, que és qui aquí mana i té de jutjar-te, te oferís la llibertat amb la condició de que et fessis dels nostres, que contestaries?

ORD. Res.

IORA. Ni donant-te or?

ORD. Ni que me'n oferís una muntanya.

IORA. Es que... homes com tu, ens convenen a nostre causa, i són ben pagats.

ORD. No insistiu.

IORA. Pensa-ho bé.

ORD. Jo no'm venc, em dono.

IORA. Es que potser això ho dius perque no saps que cosa són els albigenses!

ORD. Bé prou que ho sé.

IORA. Vols dir que no'n tens idea equivocada?

ORD. No Del mig dia de França, de l'antiga Nerbonense, més tard Galia Gòtica i avui Llengua-doc, procedeix vostre heretgia, de la que Simon de Montfort fou el més ferm propagador, ja que ell intentava formar-se un regne de son exclussiu gobern. Simon de Montfort morí en el seti de Tolosa, i del fruit de sa grandesa avui se'n gaudeix la Corona de França. Ves si la sé vostra història.

IORA. (Massa que ho veig que la saps).

JORD. Més avui vostre poder ja toca a terme, que e Papa Innocensi III...

HORA. Clou el llavi, que no és amb mí que tens d'entaula polèmica.

JORD. Jo sols ho feia contestant a vostres preguntes.

HORA. Al calabós torneu-lo, que ja'n tinc prou de sa parla.

CLAU. (Vaia una pua! Molt més del que'm creia!).

(Entren en el calabós quedant sol en escen HORACI).

HORA. Prou que ho estic veient que nostre poder toca a so terme... Ara més que mai tindríem de mostrar fer mesa. Jo seria el primer en rendir-me, més si tin que fugir lluny de estes terres, equival a perdr tota esperança de trobar un jorn a ma filla. Ai de mí

CLAU. (*Que torna a sortir amb els soldats*).
Ja torna a quedar ben reclòs.

HORA. Està bé. Aneu vosaltres a cercar descans, que j aquí em quedo.

(Els Soldats se'n van per la porta del fons).

ESCENA V

HORACI *i* CLAUDI. *Pausa. Claudi va per marxar, mé al veurer la tristesa d'Horaci, retorna aprop d'ell.*

CLAU. Sempre trist, amic Horaci!

HORA. Molt més que mai, Claudi amic.

CLAU. Es que el parlar d'aqueix home
te dóna encara neguit?
Ha dit coses molt serioses!

HORA. Molt més que tot lo que diu
altre pesar m'atormenta.
Ma filla és el meu sentir...
La filla que em fou robada,
és l'aresta que al cor tinc
cada dia més punxant-he.

CLAU. Perque no arrenques del pit
amb una forta grapada
aqueix record amb que vius!
HORA. Arrencar-me'l! Fos possible
fer del pensament bossins
i llensar-los a les aigües
del torrent, des d'aqueix cim
de montanyes, cosa feta
fóra ja, més, ai de mí!
que no puc, per temps que passa,
posar ccto al meu sufrir.
CLAU. I sempre aixís tens de viurer?
HORA. Per covardia aixís visc.
CLAU Covart tu! L'home de ferro!
El guerrer més enardit
de tota aquesta encontrada!
HORA. De valent la fama tinc
com home d'armes, ja ho sé:
més com a pare, so un nin.
Tu saps, Claudi, quina pena
és ser pare i no tenir
al atansament dels braços
dels teus amors el bell fruit?
Tu saps que és tindre una filla
i quan més per ella vius
de sobte et sia robada
de la manera més vil?
Disset anys passats ne són
des que'l fet va succeir,
i encara avui la ferida
me sagna dintre del pit.
Filla meva! Filla meva!
On deus ésser! Quins camins
dec empendrer per trovar-te!
Si jo'ls sapigués...

CLAU. Vols dir
que no és morta?
HORA. No! Impossible!
CLAU. Perque no?
HORA. Perque jo visc. (*Pausa curta*).
Si ella fos morta, creus tu
que jo podria existir?
No hi posis cap dupte, Claudi,
ella no ha mort, ella viu.
Ella, amb tota l'hermosura
de l'estel del bon matí,
viu, si vols, esclava sent-ne
de pirates llevantins.
Dins del mar o en terra llunya,
potsér a la plana, o al cim
de montanya, en xica vila
o gran ciutat; ella viu,
com gran senyora o captaire:
no ho dubtis, no, Claudi amic.
CLAU. (No és cap mal que axís ho creguis.
Sempre és un consol al fi).
HORA. Disset anys día per dia
avui fan, 12 d'Abril,
que'm robaren a la filla,...
el meu tresor.
CLAU. Es avui
que's cumpleix aquesta data?
HORA. Avui mateix.
CLAU. Vet'aquí
el perque avui, amic Horaci
et veig molt més entristit.
HORA. Els malvats me la robaren,
i en va és quan he fet i dit
per trobar-la.... Tot inútil.
He corregut cents i mils
llegües per pobles, masies

les dels més perduts camins,
fins a dalt del Pirineu.
Des del Canigó al Cadí
he posat la meva planta
tot cercant-la i oferint
als pastors que al pas trobava
mil lliures, amb el desitg
de que tan sols me indiquessin
dels seus passos el camí.
Res de res puc esbrinar-ne.
En tant temps, no he conseguit
els més lleus indicis. Ai!
Es horrible el meu patir!

(*Pausa*).

CLAU. I creus que va ser robada
pels soldats d'Anjou?

HORA. Sí, sí:
ells van ésser, que, com feres
corrien per'quets confins
robant i incendiant els pobles,
tallant els boscos més rics,
atropellant vides i honres,
no respectant vells ni nins.

CLAU. I els que a ta filla robaren
quin fi duien, quin desitg!

HORA. El de fer-me mal. Jo era
del Comte de Fox, ardit
partidari a tota prova:
per xò és que'ns van perseguir
els d'Anjou. Primerament
no vareig veure altre fi
en el robo, que un secuestre
per rescat, creient-me ric.
A donar quant demanessim
estava prou decidit. . . . .

Més moneda no'n volien,
d'or ne tenien a rius
procedent de ses rapinyes,
lo que volien els vils
era matar-me de pena,
i bé que ho han conseguit.

CLAU. I amb tan temps transcorregut,
quines senyes tens avui
per reconèixer a ta filla?

HORA. Si es presentava entre mil
bé prou la coneixeria,
que en el bras dret, vora el pit,
hi te marcada una estrella,
i Estrella és el nom que's diu,
que m'ha esposa, amb anell d'or
ruent de foc, va imprimir.

(*Mostrant-li un anell que du en la mà esquerra*)

L'anell és aqueix, que porto
des que m'ha esposa, morint
de pena, va fer-me entrega
explicant-me això que dic.

CLAU. Així prou que la veuries
entre moltes.

HORA. Entre mil
donzelles que se'm presentin
i ella hi fos, ho torno a dir,
me saltaria a la vista
com l'estrella del matí.

ESCENA VI

Dits i FLORESTA *pel fons dreta. Amb molta humiltat.*

FLOR. Per passar avant, se'm dóna
la consabuda llicència?

HORA. Avant, passa.
FLOR. Déu hi sia.
HORA. Eh? Qui és que a Déu anomena?

(*Girant-se de cop, puix restava distret*).

Una dona és la que miro?
CLAU. Una dona, cosa certa!
HORA. Com és que aquí has fet entrada?
FLOR Per entrar he demanat vènia
que vos me l'heu concedida.
HORA. No't conec! Que és lo que cerques
aquí al Castell? Que demanes?
Que vols?
FLOR. Vinc demanant feina.
HORA. Feina, de que?
FLOR. Del que hi hagi.
de minyona, de cuinera,
de regatxo, d'escarràs,
que a tota cosa estic feta.
HORA. Qui't fa vindrer
FLOR. Pas ningú:
que sola visc en la terra,
sens més ampar que el de Déu.
HORA. Això és paraula sobrera.
FLOR. He sapigut que al Castell
hi manca per a fer feines
una mossota, i al punt
he vingut amb lleugeresa.
Truco al portell, i pregunto
al ballester centinella
per els senyors de Milany:
me diu que estan de cassera.
Exposo m'ha pretenció,
i l'home fa per contesta
senyalant-me aquesta estància,
que aquí fassi punt d'espera

i pregunti per Horaci,
qu'es ell qui el servei ordena.
Aquí so: si de vosaltres
un és Horaci i accepta
mon servici aquí al Castell,
jo'n restaré satisfeta.

HORA. Jo so Horaci.

FLOR. Molt que'm plau,
puix ocasió se'm presenta
de posar-me a vostres ordres
incontinent.

HORA. (Es modesta).

CLAU. (Parla amb veu que m'enamora!)

HORA. Com te dius?

FLOR. Em dic Floresta.

HORA. Floresta, dius? Bonic nom!
D'on ets filla?

FLOR De Sant Pere
de Torelló. (Déu perdoni
la mentida per l'idea
que la Verge m'ha inspirat
per salvar-los).

HORA. Bona terra
i bona gent la del poble.

FLOR. (Menys mal que així ho recongués).

HORA. Crec que has dit que no tens pares?

FLOR. No'n tinc: per xó cerco feina
del que sia, conformant-me
al guany que pugui merèixer.

HORA. Al Castell manca servici
de dones. Quan de cassera
ens retorni'l senyor amo,
ja't veuràs amb la Comtesa.
Ella et pendrà, si li agrades,
fins pot ésser de cambrera,
que per ser-ho tens figura

i en la parla tens finesa.

FLOR. Tantes mercés me confonen,
senyor.

HORA. La veritat, Floresta,
m'has inspirat simpatia.

(*Senyalant-li la porta de la dreta lateral*).

En aquesta cambra espera.
Un bon jas hi trobaràs
amb abrigalls de reserva.
Fins si vols, tanque't per dins.
Ningú et donarà molèstia.
Dorm fins que's fassi de dia.
Jo mateix a la presència
te portaré dels senyors
quan retornin de cassera.

FLOR. Jo vos ne resto agraida,
per veure'm tan ben atesa.

(*Saluda i se'n per la porta senyalada*).

ESCENA VII

HORACI *i* CLAUDI

HORA. Heus aquí una filla del poble ben formosa i disposta al treball com poques se'n troven, vritat, Claudi?

CLAU. Si que la minyona es de bon veurer i bon goig de tracta per ésser cambrera de les més altes senyores de la noblesa.

HORA. Jo haig de fer per manera, que al Castell se li dongui càrrec distingit, com se'l mereix per son continent i dolsa parla.

CLAU. De cap cambrera se desdirà, un cop sia abillada amb bones robes.

HORA. No trobes, amic Claudi, que en el món hi ha persones que a primera vista ja se'n fan amos del teu voler?

CLAU. Forsa que sí. I aquesta minyona és una d'elles.

HORA. Sí que ho es, sí. En son amorenat rostre, s'hi reflecta la bondat de son cor.

(*Toquen dotze hores pausadament en campanar llunyà*).

CLAU. Mitja nit. L'hora de canviar les guàrdies.

HORA. Anem a fer-ho, Claudi, I després a pendrer descans, que la jornada ha sigut fadigosa. Els presoners?

CLAU. Estan ben guardats.

HORA. Dom les claus.

(CLAUDI *mira pel finestral del fons*).

Es nit de lluna?

(CLAUDI *mira pel* RNESTRAL *del fons*).

CLAU. Si que ho és, però negres nuvolots la tapen de tant en tant.

HORA. Anem a fer el canvi de guàrdies.

(*Se'n van pel fons. Pausa*).

ESCENA VII

FLORESTA *per sa cambra*

FLOR. Ja són fora. No han sospitat res de mí. Per ara tot marxa amb bona fortuna. La Verge no'm deixa de sa mirada. Ella'm guia els passos. Ella me indicarà on són tancats els presoners que tinc de lliurar fins amb sacrifici de ma vida. Jo recorreré el Castell, dels fossos fins a ses més altes torres per a descubrir son amagatall.

(*Mirant per la dreta*).

Allí veig un corredor amb ample finestral. Veiam si per ell puc orientar-me.

(*Al anar-hi detura son pas le veu d'en* JORDI *que des de dins, diu*):

Puix nostre total amparo
sou en la última hora,
oh verge de les Alades
siau nostre protectora (1).

Oh, que escolto! Es la veu d'en Jordi! Ja deia jo que la Verge'em descubriria el lloc on estan apresats. Allí són: allí dins. Forsuda porta amb clau i forrellat els tanca! Com ho faré per deslliurar-los? Com ho faré!

(*Se senten passos pel fons*).

Algú s'apropa! que no'm vegin.

(*Torna a la seva cambra*).

ESCENA IX.

HORACI *amb un soldat que porta gerra d'aigua i un pa moresc.*

HORA. Entra i deixal-hi la gerra d'aigua i el pa moresc. Que se'l parteixin ells mateixos segons la gana que tinguen. A lo que't preguntin no contestis res. Si't diuen paraules que no't plaguin, fueteja'ls.

(*El Soldat hi entra, obrint-li porta l'*HORACI).

Per Júpiter que'm trovo fadigós avui. No sé pas que tinc! Tot me anguniexa!

(*Seu amb apoi de colzers damunt la taula*).

El cap me volta.

(*Surt el Soldat del calabós*).

Que te han dit?

SOLD. No han badat boca.

---

(1) *Tornada del Goigs* de Nostra Senyora de Bellmunt.

HORA. Millor. Tanca amb el forrellat, donem les claus i portem beurer.

(El Soldat va fent lo que li ha dit. Tot amb dedeguda pausa).

Estic sedent. Tinc la boca pastosa! La sed me arbola.

(Pegant un cop a la taula).

Apa, depressa. Quan se mana una cosa no s'ha de amb mandra.

(El Soldat li porta gerra de vi i got de pedra que ha anat a buscar pels fons dreta).

Pots retirar-te a la sala d'armes.

(El Soldat se'n va).

El vi desembota els sentits.

(Beu. Pausa).

Es bo com sempre.

ESCENA X

Dit i CLAUDI *pel fons*

CLAU. Ja està fet el canvi de guàrdies.

HORA. Sense cap novetat?

CLAU. Res de nou. Tot el Castell resta en la quietut més complerta.

HORA. Entrega't al descans ja, Claudi.

CLAU. I tú?

HORA. Jo aquí'm quedo fins a buidar aquesta gerra, que'm moro de sed. No sembla si no que al pit hi tingui un foguera1.

CLAU. Me toca estar de guàrdia fins al primer raig de sol, més amb tot en la sala d'armes me acotxaré una mica.

HORA. Jo al jas aniré prompte. Vols beurer?

CLAU. Mercès. Ja ho he fet abans.

HORA. Com vulguis.

CLAU. (En el vi vol ofegar ses penes).
(Se'n va pel fons).

ESCENA XI

HORACI *sol*

Ai de mi trist! No s'allunya
del meu cap un sol moment
la grapa que al pensament
com més temps passa l'empunya.
Ningú sap que és una filla
fins que se la veu perduda!
I la meva tan volguda
ja me la veia pubilla.
Disset anys que porto al cor
clavada punxante espina....,
que cap distracció no atina
a mermar-me el seu dolor.
Jo tindria de deixar
aquestos recorts de dol...
Mes no puc, quan me veig sol,
mes viu es el meu penar.
No puc, no, de cap manera
al dolor tancar la porta.
Sols el beurer, me aconhorta
i allunya un xic m'ha fatlera.
Tan sols el vi, a tot extrem
dóna consol a la pena....
La gerra encara és mitj plena,
bebem, Horaci, bebem.
(Beu).
Endormisquem el dolor
fent que m'ha pensa es renovi.

No despertem, fins que trobi
a la filla del meu cor.

(Resta endormiscat de cap a la taula. Pausa).

ESCENA XII

Dit i FLORESTA *amb un rotllo de corda*

FLOR. Ja està adormit totalment.
Feu Deu meu que no es desperti,
i feu també que jo acerti
del meu pas el bon intent.
Res me fa donar la vida
quan les de ells vegi salvades.
La Verge de les Alades
protegeixi la fugida.

(Amb molta pausà i quietut de acció).

Per sort les claus ha deixat
damunt la taula sens treves.

(Les pren).

Ja les tinc. Ja són ben meves.
Elles són la llibertat.
Cordes tinc per ser lligades
en el gòtic finestral,
que sortosament no és alt
per témer la seva alsada.

(Escoltant pel fons).

Cap remor el més llunyà
del seu somni ara el desperta.

(Va cap a la porta dels presos quan de cop les veus dels centinelles la deixen paralitzada).

VEU. Centinella alerta!
ALTRE. Alerta!
ALTRE. Alerta!
ALTRE. Alerta està!

(*Aquestes veus molt ben acompassades i allunyant-se. Cal fer-ne estudi*).

FLOR. Al cor quina sotregada!
Ai, Déu meu! Respiro apenes!
La sang de les meves venes
m'ha quedat del tot glassada!

(*Pausa i recobrant sossego*).

Ja han passat els dos primers.

(*Fent lo que diu*).

Ja la porta tinc oberta.

(*Amb goig*).

Ja sa llibertat és certa.

(*Dirigint-se a dins*).

Ja sou lliures, presoners.

(*Resta aquietada cap al fons oferint en el braç esquer les cordes, i amb el braç dret signant-los el lloc per on poden fugir, fons dreta.*
Un raig de lluna en-llumena sa figura que deu aparentar com una aparició de la Verge.
Cuides bé l'efecte que cl a la situació).

ESCENA XIII

Dits MOREU *i* JORDI *amb cadenes. Desprès* CLAUDI *pels fons.*

MORE. La porta oberta tenim!
JORD. Mira! Es la Verge, Moreu!
Ella ens salva! Prou que's veu!

FLOR. Fugiu depressa.
JORD. Obeím.

(*Prenen les cordes i se'n va sens fer fresa. Pausa. La lluna apaga sos raigs*).

FLOR. La lluna, per més fortuna
sos raigs argentins apaga.
Així la fugida amaga
no descubrint-los la lluna.

(*Pausa*).

Tot quietut. Ni de un ocell
el vol se sent. Negre nit.

CLAU. (*Des de dins*).
Horaci! Horaci! Han fugit
els presoners del Castell.
FLOR. Déu meu!
CLAU. —Horaci! (*Presentant-se*).
HORA. —Qui crida!

(*Despertant*).

CLAU. Han fugit els presoners.
HORA. Impossible del tot és
que puguin pendre sortida.
CLAU. Mira.

(*Mostrant-li la porta oberta de la presó*).

HORA. La porta deixar-me
oberta! Mala reïra!
No pot ser, no, que jo...
CLAU. —Mira.

(*Va al finestral del fons i crida:*)

Soldats del Castell, a l'arma!
Desemvaineu els coltells,
preparеu vostres ballestes,
llances per tot tingeu llestes
i esperoneu als corcells.
Cingleres, coves i nius

de escudrinyar no deixeu
fins que al Castell retorneu
vius o morts als fugitius.

CLAU. Del pati d'armes al veurer
que pel mur se despenjaven
amb cordes que bé els guiaven,
ni menys ho volia creurer.

HORA. No'm dóno la explicació
de fugida tan extranya!
Qui pot ser que ha dat la manya
per lliurar-los aixís?

FLOR. —Jo.

(*Presentant-se de cop: fins ara ha estat retirada al fons esquerre*).

HORA. Tu, Floresta! Tu? la noia
que ni respirar gosaves!

FLOR. Jo mateixa.

HORA. Tu portaves
l'enginy de aquesta tramoia!

FLOR. Punt per punt i pas a pas.
Jo, per la Verge inspirada.

HORA. Es que no saps, desgraciada,
el final que aquí tindràs!

FLOR. Puix he complert com veieu
la missió que vaig fer meva,
al càstig no hi poseu treva,
féu de mi lo que vulgueu.

(*S'agenolla als seus peus*).

HORA. La sumissió que aparentes
més mon coratge esperona.
Jo't voldria com lleona,
no obella com te'm presentes.
Jo't vull ferma, ben altiva,
no doblegada de testa.

Punxant-te com una aresta
i amb parla ben ofensiva.

(*Sacsejant-la per un braç*).

Revela't.

FLOR. —Essent culpable
com dieu, preneu ma vida.

HORA. Dóna-la ja per finida
aquí mateix, miserable!

(*De una sarpada al coll li arrenca la roba deixant-li el braç nú*).

Què miro! No és pesadilla!
Una estrella al braç gravada!

CLAU. (*Amb el coltell deseivanat s'hi abraona per ferir-la*)
Mori ja de una vegada.

*H*ORA. Detent-te! Es la meva filla

CLPU. La teva filla, dius! Ella!

HORA. Ella, sí. No ho duptis pas.
Mira-li gravada al braç
d'aquest anell d'or, la estrella.

(*Mostrant-li l'anell que dû*)

QUADRE.—TELO RAPIT

ACTE TERCER

El Codol foredat

Bosc per tot el fons amb una gran roca a la dreta que devallada de l'alta muntanya ha quedat en forma que ofereix una cova natural en la que poden encavir-se tres o quatre persones.

Al comensar l'acció encara no apunta el dia.

ESCENA PRIMERA

JAPOT, BROLL *i* MAL-AGRE *que arriben per l'esquerra bon xic fatigosos.*

JAPOT. Ja som a terme, companys.

MAL. Maleit sia! Ja'm cansava aquesta caminada sense solta.

JAPOT. Que vol dir, sense solta! Molt profitosa que serà per tots.

MAL. Aquí al Codol foredat voleu que fem les particions?

JAPOT. Aquí mateix.

MAL. Es aqueix un capritxo que no se perque l'aguanto.

JAPOT. No és pas capritxo, que és raó convincent.

MAL. No la veig aquesta raó.

BROLL. Sí, home: no compreneu que aquí estem ben resguardats?

MAL. Més ho podíem estar al hostal que davant hi hem passat per arribar aquí.

JAPOT. Al hostal es casa vostre, i aquí es terreny de tothom.

MAL. I que voleu dir amb això?

JAPOT. Que aquí tan sou l'amo vos com nosaltres. I com que'l repartiment deu ser fet a parts iguals, en aqueix

lloc no hi ha previlegis d'amo de casa. Ho enteneu ara?

MAL. Quina desconfiança, maleit sia.

BROLL. Sabeu que diu l'adagi? *Qui assegura, dura.*

MAL. També ni ha un altre que diu: *Per forsa els pengen.*

BROLL. No crec pas que sigueu vos qui en te de penjar.

MAL. (Jo pogués fer-ho, mal llamp t'esclafi).

JAPOT. Ho compreneu ara si tenim o no tenim raó?

MAL. Si us deixava parlar sol, ne tindrieu sempre.

BROLL. Això son coses que cauen pel seu propi pes.

MAL. Segons pel cantó que's miren. Però jo crec que la confiança és el tot de les persones.

JAPOT. Es clar que ho és

BROLL. Però vos no mostreu pas tenir-ne gaire amb nosaltres.

MAL. Tota la tinc. Apa, partim ara mateix.

JAPOT. No cal anar depressa, home.

BROLL. Ara arrai que son ben nostres.

JAPOT. No hi ha por que fugin. Podem obrar amb tota calma.

MAL. Es que sembla que us dolgui afluixar el bossot, mala pedregada vos estobi.

JAPOT. (*Presentant una bossa de cuiro grossa i ben plena de diner*).
Aquí està, que no l'he fet pas fondrer.

MAL. (Tu poguessis fer-ho). Deixeu-me'ls guaitar!

JAPOT. Guaitar-los, sí; però les mans quietes, que vos la vista la teniu als cops dels dits.

MAL. Quin goig que fan!

BROLL. Tot or i plata.

MAL. Mil lliures, eh?

JAPOT. Sense mancar-ni una, que les he ben contades.

MAL. Mil, són.... deu centes, oi?

JAPOT. Justes i cabals.

MAL. Així és que'ns toquen...

BROLL. A raó de tres centes trenta tres cada hu.

MAL. En sobra una.

BROLL. No conteu amb els dits?

MAL. Es clar que hi conto. I en sobra una.

JAPOT. Ens la farem a palletes.

MAL. No. Vui partir-la.

JAPOT. Amb les dents ne farem trossos si vos ne sembla.

MAL. Jo vui lo que és meu, lo que'm pertoca.

JAPOT. Sí, home, sí. No us mancarà una malla.

BROLL. Ja ha estat sort haver pogut fer la venda de una tongada.

MAL. No us penseu, que a la menuda ne haríem tret més bon partit, maleit sia.

BROLL. Però hi hauríem esmersat més temps.

JAPOT. I més perill d'estada al mercat, que el Vaguer de Vich prou que vigila les entrades i sortides dels mercaders.

MAL. Sí, ja és una raó això, ja.

BROLL. I és clar que ho és.

MAL. Au, au! Partim, que jo ja friso.

JAPOT. Jo, abans de res voldria menjar un bossí, que estic defallit i aquí porto unes costelles que estan dient-me.... Menjeu-me.

BROLL. Ansia, doncs, ves a cercar llenya tu mateix per a coure-les.

JAPOT. Si que hi vaig amb un salt.

(*Deixa el sarró on porta les costelles, i se'n va per la dreta*).

BROLL. Bona pensada. Amb el ventre ben plé es te més dalit per tot.

ESCENA II

BROLL *i* MAL-AGRE, *que ha quedat capsirós*

MAL. Tenir-ne de fer tres parts... Maleit sia...

(*Pausa*).

BROLL. I això, hostaler! Que heu quedat ensopit? Bebeu un trago per deixondir-vos.

(*Oferint-li la seca carbassa.*)

MAL. Ca! Es que rumiava la vida que'm domaré amb la part que'm toca.

BROLL. Amb quant temps penseu jogar-vos els diners, i perdre'ls.

MAL. No m'ho digueu això, mala negada! Que prou mala sort que he tingut tota la vida.

BROLL. No pas amb mí, que aquest cop heu fet el feix.

MAL. No dic que no. I més gros podria ésser, si....

BROLL. Sí, que? Parleu Que vos detura!

MAL. No goso dir-ho.

BROLL. Buideu el pap: que res me espanta a mí.

MAL. Me voleu permetrer una pregunta?

BROLL. Tantes com volgueu, podeu fer-me'n.

MAL. Volia dir-vos... Que ets gaire amic del teu teu company, tu?

BROLL. Amic, amic... Segons com se topa. Que voleu dirme amb això?

MAL. Que tu... Ja veus que't tutejo, Broll. No't sap pas greu?

BROLL. Ja pots ben fer-ho, Mal-agre.

MAL. Altrement, tu, m'has sigut forsa més agradós que en Japot.

BROLL. Home, mercès.

MAL. Tal com raja, que jo parlo sempre amb el cor a la má.

BROLL. (Si, i amb la mà a la butaxca).

MAL. Això per un costat, i per l'altre, com sia que mil lliures fan de mal repartir, entre tres, perquè en queda una enlaire.... No sé si m'entens o és que no m'esplico prou bé.

BROLL. Ja ho crec que t'espliques. Com un llibre obert pels que saben lletra. Vols dir que si fossin dos, el compte seria més rodó: que a cinc centes tocariem sense quebrada. No és això lo que vols dir?

MAL. Clavat. Exacte.

BROLL. Està molt ben rumiat això que dius, hosteler.

MAL. Que vols fer-hi, un hom ha de mirar sempre per ell, que els altres nò hi miren pas per tu.

BROLL. Es ben veritat. Així és la vida.

MAL. Ell ha anat per llenya, i com aquí a la vora hi ha un single molt fondo... Amb una petita empenta, endevina que t'ha dat.

BROLL. Està ressolt: ves-hi.

MAL. Oh, bé... Tots dos. Que tu aquí sol amb els diners i el camp lliure...

BROLL. Tens por que fugi!

MAL. Si vols quedar-te, me emportaré el bossot jo.

BROLL. Que't penses que'm llevo ara, hosteler?

MAL. Doncs anem-hi tots dos si no te en fies, i deixem els diners aquí enclotats fins que tornem. Te està bé aixís?

BROLL. No està mal del tot. Però seràs tu qui donará la empenta, eh?

MAL. No'n passis ánsia d'això, que serà forta i segura.

BROLL. Entesos. El bossot al fons del Codol ben amagat.

MAL. Veiam

BROLL. Mira.

(*Ambdos acotxen sota el codol*).

Està bé?

MAL. Força bé que està.

BROLL. Anem-hi, doncs?

MAL. Anem, maleit sia.

(*Se'n van per la dretà*).

ESCENA III

Pausa. Comensa a fer-se dia. MOREU *i* JORDI *que venen pel fons esquerra carregats de cadenes, i amb molt cansanci.*

MORE. Apa, amic Jordi, un altre esforç.

JORD. No puc més, Moreu, no puc més.
(*Deixant-se caurer damunt l'herba aprop de Codol*).
Ja ni se quantes hores portem de camí!

MORE. Com que'm esguerrat la marxa. La fosca, si bé é veritat que'ns ha protegit la fugida, també verita és que'ns ha fet perdrer per aquests viaranys.

JORD. Quantes i quantes serralades hem creuat del Castel de Milany fins aquí!

MORE. Moltes, moltes. Més de sis hores portem de caminada sense descans i esma-perduts. El Santuari de la Verge de Bellmunt l'hem deixat enrera sens donar-nos-en compte. Menys mal que ara ja's fa de dia i estem encaminats per arribar-hi.

JORD. Oh, si. Vui pujar-hi. Vui oferir a la Verge aquestes cadenes que el cos me enrrosquen, i donar-li les grácies per haver sigut ella nostre salvadora.

MORE. Sí. Devem fer-ho.

JORD. Ella ens ha lliurat de la presó de Milany, representada per l'hermosa Floresta.

MORE. Floresta! Mira, aquí al *Codol foredat* és on ens digué que fou trobada.

JORD. Sí, sí. Aquí mateix és on va ésser recullida la meva amor, que potser ja mai més podré veurer.

MORE. No ho digues això, Jordi, que fins al darrer sospir de vida, resta esperança.

JORD. Poc temps de vida disfrutaré jo.

MORE. Que dius, ara! No sigues plaga.

JORD. Sols a Déu demano poguer arribar al Santuari abans de morir.

MORE. Qui parla de morir? Apa, cor fort. Montanya amunt, que ja poc camí ens manca.

JORD. No puc, no puc!...

MORE. A les espatlles te duré jo. Puja. Pren aire.
(*Posant-se en actitut perque hi pugi*).

JORD. Que ets bo, Moreu.

MORE. Perque són els amics sino per quan s'han de menester. Jo porto les cadenes meitat feixugues que les teves. Just és que t'ajudi.

CORD. Ah, com m'alentes! Quant agrait te quedo dels teus desigs de donar-me socós!

MORE. Ansia! que els raigs de Sol no'ns faran perdre la via, com hó han fet les ombres de la nit.

CORD. Passa endavant, que sempre hi vas, Moreu.

MORE. Espera.

(Arrenca una branca de boix, i donant-li un cap, ell tira per l'altre per donar-li ajut en la pujada).

Pren un punta, i amunt, amunt fins als núvols sens aturar-se.

(En la forma descrita se'n van per l'esquerra darrera el Codol).

ESCENA IV

Pausa. BROLL *i* MAL-AGRE *per la dreta davant del codol.*

MAL. Ho veus! Ja hem llestit.

BROLL. Bona feina.

MAL. Una branca entre cames, una empenta, i avall com l'aigua.

BROLL. Millor diries, avall com una pedra que del cim se despren i rodolant rodolant ja no s'atura fins al fons del barranc.

MAL. Bon sopar tindran els llops, quan aqueix vespre el trovin.

BROLL. Que penses anar-hi a cobrar-los-hi l'apat com a hostaler que ets?

MAL. De franc els hi dóno la menjada, que amb la part que d'ell me pertoca, bé prou que cobro.

BROLL. I bé que tenim de cel.lebrar-ho, eh?
MAL. Força que sí, mal llamp ens mati.
BROLL. Això a tu, que jo vui viurer.
MAL. I jo també.
BROLL. Doncs comencem per fé'l trago,
MAL. Fem-lo, sí. Té. Beu.
(Oferint-li la seva carbassa).
BROLL. Primerament tu, que aqueix cop bé mereixes la p ferència.
(Mal-agre, beu).
Ara jo. Vinga.
(Beu de la carbassa de'n Mal-agre).
I tu de la meva. Te.
(Li dóna la seva carbassa de la que en Mal-a beu. BROLL *mai beu de la seva. Compreng bé el joc).*
No'l planyis, que és bo.
MAL. Sí que ho es. Si sembla ranci.
BROLL. Després veuràs si ho és.
(MAL-AGRE *ja ha begut. Es convenient no cap gest perque el públic no entri en sospita res).*
MAL. Ja estic satisfet. Apa, apa: repartim el bossot, q ja és hora.
BROLL. Aviat estarem llestos, que ara el compte és b planer.
(Treu la bossa del amagatall i seuen al peu Codol).
A cinc centes toquem cada hu.
MAL. Ben mirat, a mi me'n tindrien de tocar més.
BROLL. I això, perque?
MAL. Perque he fet més feina que ningú, jo.
BROLL. Feina de brassos, que no pas de ciència, que és que val més. Digues sino, de qui va sortir l'engi d'anar a delatar als marxants?

L. De tu i en Japot, si. Però com que tu també te'n gaudeixes de la seva part...

OLL. Qui va córrer a fer la delació, sino jo? En Japot va quedar-se al hostal amb tu mentres jo trescava per les drasseres. Sempre ha estat un mandra ell.

L. Sí, però...

OLL. Si massa furgues resultarà que és a mí al que toca millor paga.

L. Bé, vaja: no'n parlem més. Vinguen les cinc centes.

OLL. Aquí van. Alto! Que ara'm recorda que'm deus trenta diners que vam jugar-nos.

L. D'això et recordes?

OLL. Es clar que sí.

L. Doncs jo ho tinc entre boires...

OLL. I que van ser guanyats amb tota legalitat.

L. No ho nego. Però no feies vaca amb el company?

OLL. Sí. Però que te que veurer això?

L. Molt. Perque havent ell finit, jo el represento i com *jo* me haig de pagar *a mi,* al cap de vall tot queda a casa i quedem en paus. Comprens?

OLL. No gaire.

L. Partim i ja t'esplicaré l'entrellat d'aquest cuento.

OLL. Prou que ho veig que això és un cuento, empescat teu.

(*So de fluviol dintre*).

Eh! Que és això! un fluviol.

L. Es un pastor que sempre'l toca. Fém l'adormit per si li acut passar per aquí a la vora.

OLL. Vols dir?

L. Es lo millor. Si ens veu desperts potser entraria en sospites. I adormits se pensará que som vianants que reposem.

OLL. Tens raó: fem-ho.

(*Jeuen fingint dormir*).

CANÇO DE LA VERGE DE LES ALADES

(*Passada de fluviol*).

La cançó de les *Alades*
que refila el meu fluviol,
de noies enamorades
és també cançó si es vol.

Les *Alades* són formigues
que al Santuari de Bellmunt
hi pujen sense fadigues
fent aplec en tan bell punt.

Al Santuari les donzelles
també hi pujen, també hi van,
i a la Verge totes elles
un promés li van pregant.

Les noies enamorades
al promés dónen son cor,
i a la Verge les *Alades*
dónen sa vida amb amor.

Unes i altres fent-ne ofrena
de sentiment enlairat,
a la Verge que les mena
demostren amor sagrat.

De noies enamorades
és també cançó si es vol
la cançó de les *Alades*
que refila el meu fluviol.

(*Passada de fluviol que's va allunyant*).

Ja s'allunya, aixís rebentis. Menys mal que no'ns ha vist. Au, tu, Broll: no hi ha temensa de res. Ja és fora el fluviolaire. Obre'ls ulls.

(*Tocant-lo pel bras*).

Que veig! S'ha dormit de bo de bo! Es clar, el cansament... Fins crec que ronca!

(*El ronquit no's deu sentir per a no fer còmica la situació*).

Potser fingeix el mano. Veiam, probem-ho.

(*Amb sa pedra foguera encen un grapat de rostòll i li passa arran del rostre*).

No fos cosa que se'n pensés alguna, aixís s'ofegui, mala negada.

1*Tot fet amb pausa*).

No, no. Dorm de certesa. Rumiem el cas. Mal-agre, rumiem-lo, que val la pena.

(*Molt detallat*).

Si per un voler del diable, no despertés... Vet'aquí que fóra l'amo del bossot sens que ningú m'ho pogués disputar. Mil lliures per mí tot sol! Mil lliures, que, ben mirat les tinc ben afanyades perque he sigut jo qui ha estimbat a en Japot. I si ho agafem del comensament del fet, els dos marxants varen entrar al hostal per sa voluntat, no pas perque en Japot ni en Broll els hi portessin. I l'hostal és a casa. I més encara: tinc per cosa certa, que, si aqueix que dorm se trobés en el meu lloc de ventatge, faria el mateix que jo penso i que no cal pensar ja més. Dorm! Que Que no desperti.

(*Se treu un punyal, mulla la punta amb saliva i li clava al pit*).

Fins al pom.

LL. Ai!! M'has mort! Traidor, quina jugada!

L. Qui juga no dorm, company.

LL. Assassí! Mala fi fassis.

MAL. Mala fi, tu: que jo amb el bossot ben replé, la v[...] és meva.

BROLL. No ho creguis.... No la gaudiràs pas llarga eston[...] Que el vi de la meva carbassa que has begut e[...] enmtzinat i d'ell no't salves.

MAL. Misserable!

BROLL. Doncs que et creies, mal hosteler! Que tot te f[...] glòria per haver-me apunyalat? No, no!... Tu, c[...] jo, tenim de fer paga dels crims que'm fet en aque[...] món.

MAL. Ai! Que sento que un foc me recrema les entranye[...] Socor! Ausili!...

BROLL. Als llops demana'l, que aqueix vespre, com abans [...] has dit de'n Japot, de tu i jo ne tindran doble fa[...]

MAL. Ai! Quina angoixa!

BROLL. Partim a parts iguals...

(*Mort*).

MAL. Maleit sies.

(*Resta defallit. Pausa. Se sent tocar el fluvi*[...] *del* PASTOR *que va apropant-se*).

ESCENA V

Dits i PASTOR *per l'esquerra*

PAST. Juraria, juraria sentir una remor com presagi [...] mala cosa, Déu me valga. Cap quí el Codol forad[...] és. Si que ho és, sí. Veiam. Anem-hi amb compt[...] que a vegades el dimoni no se sap on té el jas.

(*S'adelanta*).

Que veig! Un home ensagnat i un altre que penos[...]ment respira!...

MAL. Ai de mí, pobre!

PAST. O els ulls me fan pampallugues o és en Mal-agr[...] l'amo del hostal de...

L. Del mal gobern: ja podeu acabar de dir-ho, pastor.

ST. Tothom del poble vos ho diu, sí... Però com ha estat que aixís vos trovo? Que teniu ?

L. Tot menys la vida.

ST. Doncs digueu que ja no us resta res.

L. Res, res me resta. 2

ST. No us veig pas cap ferida sagnosa!

L. Estic enmanzinat.

ST. I aqueix...

(*Senyalant a* BROLL).

L. A aqueix jo l'he mort.

ST. Jesús me valga! Perque li heu donat mort?

L. Per no partir-me amb ell la bossa de diners, que ara són vostres, pastor.

ST. Déu me'n reguart pendre moneda que honrosament per mí no sia guanyada. I sospito que aquesta.

AL. Aquesta és el fruit d'un robo.

ST. Doncs ni la toco.

AL. Sí, sí... Preneu-la i porteu-la al ermitá del Santuari de Bellmunt perque en fassi entrega a uns marxants anomenats Moreu i Jordi, si és que algún dia se li presentessin.

ST. Això si que ho faré que és una bona obra.

AL. Si que ho és.

ST. I per vos que voleu que fassi?

AL. Per mí un clot ben fondo en terra perque els llops no se'm mengin.

AST. Voleu que vos porti al hostal?

AL. No! No vui pas entrar-hi més, que és un estatge maleit.

AST. Voleu que us meni fins a dalt del Santuari?

AL. Sí que ho voldria. Però podreu tot sol?

AST. Forces no'm manquen, i si Déu m'ajuda...

AL. Féu els possibles...

AST. Dieu que esteu enmatzinat?

MAL. Sí: prou que m'ho sento pel foc que'm devora les entranyes.

PAST. Una herba conec, que vora l'alzina grossa sempre s'hi trova, que el mal de matzines merma, i a voltes cura.

MAL. Res me fa morir si al peu de l'altar de la Verge puc arribar arrepentit de totes m'has culpes, que són molt grosses.

PAST. Si vostre arrepentiment és de tot cor, ella vos perdonarà. Anem-hi.

(*S'ajup per carregar-sè'l a coll*).

MUTACIO

(*Si no pot fer-se deixant el teatre a les fosques, fassis baixant el teló i amb intermedi lo més curt possible*).

CUADRO SEGON

Santuari de Bellmunt. L'estància dels ex-vots amb gran nombre d'ells per les parets. Al mig del fons, porta que condueix al interior de l'església. Està tancada.

ESCENA PRIMERA

MOREU *i* JORDI *amb ses cadenes: per lateral dreta.*

MORE. Ho veus, Jordi? Nostre desitg està satisfet. Pas a pas al Santuari hem arribat. Si és lo que deia; poc poc a poquet se va lluny, i això sols és lluny d'alçada. I quan més se puja, més aprop del cel un home es trova, i aquí gairebé que'l podem tocar amb les mans.

JORD. Ai, el meu cor com respira!

MORE. Jo també forsa que respiro, i encara respiraré amb

més goig quan me vegi lliure d'aquests ferros que el cos me doblen.

JORD. Anem, anem, a postrar-nos als peus de la Verge.

MORE. Aquesta vegada passa davant per rebre tu primerament sa mirada miraculosa.

(*Entren a l'església*).

ESCENA II

HORACI *i* FLORESTA *per la dreta.*

HORA. Floresta, filla meva: aquesta és la primera volta de ma vida que poso la planta en un Santuari amb intenció devota. Digues-me, tu que ho saps, que tinc de fer al entrar en el temple.

FLOR. Pendre aigua beneita i senyar-se d'aquesta manera.

(*Ella se senya*).

HORA. Axís mateix ho faré.

FLOR. Oh, pare estimat! No sabeu quin goig és el que sento davant de la decissió de fer-vos creient de les doctrines de Jesús...

HORA. L'amor que per tu sento m'ha fet obrir els ulls a la fe. Crec en Déu perque Ell te ha fet bona, adoro a la Verge perque ella t'ha servat la vida tenint-li devoció, i ha fet que per fi pogués trobar-te per consol de mes cruentes penes sofertes des de que vaig veu-re'm privat del teu amor. La rodella de ma espasa, creu de Jesús se torni, i el meu turbant de incrèdul, lluny de mi vagi, perquè amb testa descoberta pugui entrar en els temples que al Déu de cel i terra els cristians adoren.

(*De l'espasa se arrenca la rodella de la empunyadura quedant-li la creu. El turbant se'l treu, llençant-lo en terra*).

FLOR. Axís vos vull, pare del meu cor! Axís em feu ditxosa en tots sentits de vida.

HORA. La vida donaria per a veure en tos llavis el somriure d'eternal primavera.
FLOR. Oh, la Verge ha obrat en vós un miracle!
HORA. També aixís ho crec, puix tot jo em sento un altre home des de que en ella adoro.
FLOR. Entrem al temple.

(*A l'anar entrar-hi, apareixen en la porta* JORDI *i* MOREU *sense cadenes*).

ESCENA III

Dits, JORDI *i* MOREU

JORD. (Oh, Déu! Horaci!)
MORE. (Nostre opresor! Estem perduts!)
FLOR. Jordi! Moreu!
HORA. Qui dius que són?
FLOR. Els marxants. Els presoners del Castell de Milany els que jo he llibertat.
HORA. Tu!
FLOR. Jo en soc culpable de sa fugida. Jo sols mereixo el càstig que vulguen donar-me.
HORA. Presoners del Castell! No'ls conec pas! No sé qui són! No'ls sé conèixer!
JORD. (Es això un miracle de la Verge, Moreu?)
MORE. (Si que deu esser-ho.)
HORA. Jo amb el Castell de Milany res hi tinc que veure.. Per mí aquests minyons estan ben lliures.
JORD. Oh, senyor: per uns mals homes våren ésser delatats, sols per a robar-nos nostra pobresa.
MORE. Vàren ésser uns miserables.

ESCENA IV

Dits, el PASTOR *conduint a* MAL-AGRE *que tot just s'aguanta.*

MAL. Uns miserables que amb sa vida han pagat la seva infàmia, com jo estic prompte a pagar-la, que també culpable soc de aital vilesa.

TOTS. L'hostaler del mal gobern!

MAL. Podeu ben dir-ho. Mal governat he sigut per mi mateix tota la vida... Ara és que ho veig, ara que fino, puix estic emmatzinat per els companys que fèrem la delació d'aquests marxants, per a robar-los.

HORA. Es dir, que tu ho confesses?

PAST. Ho confessa, ben arrepentit, puix al trobar-lo jo en el Codol foradat junt al cadavre de un dels seus companys per ell apunyalat, lo primer que ha fet ha sigut entregar-me aquests diners que diu que són el producte de lo que havien robat i venut.

(*Entregant la bossa*).

MAL. Floresta, veig que sortosament has trobat al teu pare. Déu te'l conservi.

HORA. Com és que tu ho saps!...

MAL. En un armariot de l'hostal, ne trobareu les proves de això que dic...

HORA. Perquè, doncs, fins ara ho has callat sapiguent com sabies que jo amb gran anhel cercava a la meva filla!

MAL. Per temença al poderiu dels albigenses.

HORA. Els albigenses fóren els que a ma filla robaren!

MAL. Ells, sí.

FLOR. No haveu dit sempre que per vos vaig ésser trobada de molt petita en el Codol foredat!

MAL. Mentida deia. Tu a casa fóres portada secretament per ordre del senyor de Vallespina, ferm albigense.

HORA. Ell! El que més amic em creia tenir!

MAL. Ell... ell...

HORA. Segueix dient.

MAL. Ai, no puc més... Massa esforç que he fet fins ara, per a poguer parlar...

(*Molt decaient*).

HORA. No li podem donar res per alentar-lo?

PAST. Res: que les herves que li he fet mastegar com a contra vereno, de poc li han servit.

HORA. Fes un esforç. Deies que el de Vallespina va ésser el lladre...

MAL. (*Cada cop amb veu més apagada*). Ell, sí... en venjança de que mai va poguer obtindre els favors de vostra esposa.

HORA. Oh, Déu! Què escolto!

MAL. La veritat pura dels llavis de un hom que sa vida entrega del tot arrepentit...

FLOR. No podrem salvar-lo!

MAL. No cal... No cal. Ja he declarat tot quan just era que sabessiu, i ara... A Déu entrego ma vida si és que la vol prendre...

FLOR. Per vós pregaré a la Verge.

PAST. (*Posant-li la mà al cor*). Ja no glateix. Ha mort. Ni sé com ha pogut parlar tant amb sa fadiga.

JORD. Molt mal m'ha fet, però jo també pregaré a Déu per la salvació de la seva ànima.

FLOR. Pare, veieu que és bo en Jordi! Quin cor més noble.

HORA. No digues més, que els teus ulls em declaren lo que no gosa dir-me la teva boca...

FLOR. Jo...

HORA. Ara a donar gràcies a la Verge pel bé que a tots ens ha prodigat.

FLOR. Anem-hi, sí.

HORA. Jordi, dóna la mà d'espòs a la que has conegut amb el nom de Floresta, i que avui no és altra que ma

filla Estrella, Comtesa de Castell de Flors, en sos dominis dels Pirineus francesos.

JORD. Ella, l'amor meu, de sang noble!

HORA. Noble, com tu ho ets de cor.

FLOR. Oh, Santa Verge!

(S'en van pel fons. S'aixeca la decoració i apareix l'altar de la VERGE *explèndidament iluminat.*

JORDI *i* FLORESTA *s'agenollen.* HORACI *rendeix armes.*

MOREU *i* PASTOR *han retirat el cadavre de* MAL-AGRE *dissimuladament per un lateral.*

Un vol de formigues alades ompla l'escenari.

Si no pot fer-se la mutació per les escasses dicions d'escena, pot obrir-se la porta del fons deixant veure solament el forillo de l'altar.

MUSICA I CANTS D'ANGELS

FI DE L'OBRA

DUES PESSETES